

Magyarországon Őshonos fajok, amelyek ültetését javasoljuk

A 10 millió Fa kezdeményezés ajánlása

Bozzay Balázs (erdésztechnikus, területfejlesztési szakértő) – Zsolnai Balázs (kertészmérnök, növényorvos) – Dr. Aszalós Réka (erdőökológus)

A táblázat célja

Alábbiakban azokat az Őshonos fajokot láthatjátok, amelyeket ültetésre javasolunk a 10 millió Fa mozgalom keretében. A lista célja az, hogy felsoroljuk azokat a fajokot, amelyek a kis- és nagyobb kertek, illetve a közterületek, pl. városi parkok beültetésénél szóba jöhetnek. Az erdősítések során is nagyjából ugyanezekben a fajokban lehet gondolkodni, de ott már az [erdőtörvény](#) és az ahhoz kapcsolódó szabályozások határozzák meg az ültetés mikéntjét, illetve a termőhely határozza meg a fajokat. Minden erdősítés esetén termőhelyfeltárássra és telepítési tervre van szükség.

A lista még nem végleges, a November 9.-ei ültetéshez szeretne támpontot adni. A végleges lista jövőre fog elkészülni, amiben több gyakorlati szempont lesz, a fajok kertészeti változatai és az Őshonos cserjefajok is benne lesznek!

Miért ültessünk Őshonos fákat?

Az Őshonos fajok évszázadokon, évezredekken keresztül együtt fejlődtek a tájjal, az adott terület talajával, állatvilágával. A különböző kórokozókkal, kártevőkkel szembeni ellenálló-képességük általában nagyobb, mint a többi fajé, megfelelő élőhelyet nyújtanak az Őshonos élővilágnak, ezért a 10 millió Fa Alapelveinek megfelelően külterületen csak Őshonos fajokot szabad ültetni.

Belterületeken, magán kertekben is jó szívvel ajánljuk az Őshonos fákat, de ezeken a helyeken az ellenálló idegenhonos, (de nem invazív!) kertészeti fajok is ajánlottak, mint pl. a páfrányfenyő, a tulipánfa, a japán díszcseresznye, stb. ld. az [Ültethető ajánlható kertészeti faj és cserje táblázat](#)ot!

A táblázatban megadtuk a fajok maximális várható élettartamát és magasságát, illetve a korona szélességét; ezek segítenek abban, hogy nagyságrendileg mennyi hely kell az ültetéshez. Fényigény, hőmérséklet igény és a talaj kémhatásával kapcsolatos igények pedig azt határozzák meg, hova érdemes ültetni a csemetét.

Kérlek a következőket vegyétek figyelembe:

- 1) Egyes Őshonos fajok mérete igen nagy, idősebb korokra a 20-30 méter magasságot és a 15-20 méteres koronaszélességet is elérhetik. Kevés szebb dolog van, mint egy hatalmas lombos fa a kertünkben, de szomorú, amikor a mérete miatt ki kell vágni. A méreteket a táblázatban jeleztük, ezt

érdekes ültetésnél figyelembe venni! A koronaszélesség minimum fele a szükséges oldaltávolság faltól, kerítéstől és egyéb építménytől. A magassági korlát légvezeték és árnyékolás során veendő figyelembe.

- 2) Több őshonos fafajnak vannak kertészeti változatai (nem keverendők össze az idegenhonos kertészeti fafajokkal, amit az [Ültethető ajánlható kertészeti fajok és cserje táblázat](#) tartalmaz), amik többnyire nem nőnek nagyra, illetve sterilek, ezért pl. adott esetben jobban ajánlhatók, mint az alapfafaj. A korai juharnak többféle kertészeti változata van, kisebb kertekben, utcai fasornak inkább ezeket szokták használni. A nyírfának van olyan kertészeti változata, ami nem nő olyan nagyra, és steril (ezért nem allergén), ez is adott esetben jobban megfelel, mint az alapfafaj.
- 3) Ültetésnél nagyon fontos a talaj tulajdonságainak és a fényviszonyoknak a figyelembe vétele. Egyes fajok nem fejlődnek, vagy el is pusztulnak meszes talajokon, illetve más fajok pont mészigényesek. A talaj kémhatásának megállapításához érdemes szakértőt, helyi kertészt megkérdezni, illetve a [genetikai talajtérképet](#) megnézni. A táblázatban ezt az igényt jeleztük, akár csak a fényigényt, ami segít meghatározni, hogy az adott csemétét napfényes, félárnyékos, vagy árnyékos helyre ültessük.
- 4) Egyéb szempontok: az erdei „vadgyümölcsfák”, mint a vadalma, vadcsereznye a berkenyék, a vadkörte általában kisméretűek (kivételesen a vadcsereznye), és nemcsak szépek, de kiváló méhlegelő is, ültetésükkel a beporzókat is támogatjuk! Ugyanígy támogatják a beporzókat a hársfafajok.

	Latin név	Magyar név	Élet- kor	Fa magas- ság	Korona széles- ség (m)	Elterjedés	Fényigény	Hőmérséklet	Vízigény/talaj
1	<i>Acer campestre</i>	mezei juhar	200-300	20	10	sík vidéki – dombvidéki faj, a Nagyalföldön ritkább	nem fényigényes/ árnyéktűrő	melegigényes, de fagyűrő	nem vízigényes / semleges kémhatású, közepes tápanyagtartalmú talajok
2	<i>Acer platanoides</i>	korai juhar	100	25	15	dombvidéki – középhegységi faj, alföldperemi részeken ritkább	mérsékelt árnytűrő	fagyűrő	közepes vízigény / mészkedvelő
3	<i>Betula pendula</i>	bibircses nyír	60	25	8	mészkerülő erdők, homoki tölgyesek, erodált termőhelyek	fényigényes	hidegtűrő	szárazságtűrő / savanyú kémhatást igényel, gyenge talajokon is megél
4	<i>Carpinus betulus</i>	közönséges gyertyán	120	25	12	dombvidéki – középhegységi faj, a Kisalföldön és az	árnyéktűrő	közepes hőigényű	közepes vízigényű / semleges kémhatású, de

						Alföldön a peremi részekben megél			tápanyagban gazdag talajigényű
5	<i>Fagus sylvatica</i>	európai bükk	200	30-40	15-20	(dombvidéki –) középhegységi – magashegységi faj	árnyttűző	közepes hőigényű	vízigényes / mészkedvelő vagy mészkerülő, tápanyagban gazdag talajigényű
6	<i>Fraxinus ornus</i>	virágos kőris	80-100	10-15	8	(dombvidéki –) középhegységi faj, Dél-Dunántúl, Dunántúli-középhegys ég, Északi-középhegység	fényigényes	hő- és szárazságtűző	nem vízigényes / mészkedvelő, tápanyagban gazdag talajigényű
7	<i>Juniperus communis</i>	boróka	100	5-8	2-3	sík vidéki – dombvidéki – középhegységi faj	fényigényes	hő- és szárazságtűző	nem vízigényes / talajra igénytelen
8	<i>Malus sylvestris</i>	vadalma	30-40	10	6	sík vidéki – dombvidéki – középhegységi faj	mérsékelt árnyttűző	mérsékelt melegigényes	vízigényes / közepes, vagy gazdag tápanyagtartalmú talaj
9	<i>Pinus sylvestris</i>	erdei fenyő	150-250	30	10-15	dombvidéki – középhegységi – magashegységi faj	fényigényes	szárazságtűző	nem vízigényes / savanyú talajokat kedvel
10	<i>Populus nigra</i>	fekete nyár	250	30	15-20	sík vidéki faj, alföldjeinken fordul elő	fényigényes	melegigényes	vízigényes / ha vízellátottság megfelelő, talajokra nem igényes
11	<i>Populus alba</i>	fehér nyár	150-200	35	15–20	sík vidéki faj, alföldjeinken gyakori	fényigényes	melegigényes	vízigényes / mészkedvelő
12	<i>Populus tremula</i>	rezgő nyár	60	25	8	(sík vidéki –) dombvidéki – középhegységi faj	fényigényes	hidegtűző	szárazságtűző / savas kémhatású alacsony tápanyagtartalmú talajt jól viseli
13	<i>Prunus avium</i>	vadcseresznye	80	20	8	(sík vidéki –) dombvidéki – középhegységi faj	fényigényes	mérsékelt melegigényes	közepes vízigényű / semleges, közepes

									tápanyagtartalmú talajigényű
14	<i>Pyrus pyraeaster</i>	vadkörte	150	15	5	sík vidéki – dombvidéki – középhegységi faj	fényigényes	melegigényes	vízigényes, de jól viseli az aszályokat is / mészkedvelő, sótűrő, gazdagabb termőhelyeken terem jobban, de jól viseli az alacsony tápanyagtartalmat is
15	<i>Quercus petraea</i>	kocsánytalan tölgy	200	25-35	15	dombvidéki – középhegységi faj, alföldjeinkről hiányzik, hegy- és dombvidékeinken gyakori	mérsékelt fényigényes	mérsékelt melegigényes	közepes vízigényű / mészkedvelő
16	<i>Quercus pubescens</i>	molyhos tölgy	150-2 00	10	4	középhegységi faj, Északi- és Dunántúli-középhegys ég, Nyugat-Dunántúl, Dél-Dunántúl	fényigényes	melegigényes, hő-és szárazságtűrő	nem vízigényes, szárazságtűrő / mészkedvelő, gazdag tápanyagtartalmú talajon jobban fejlődik
17	<i>Quercus robur</i>	kocsányos tölgy	250-4 00	25-35	15	síkvidéki faj, alföldjeinken gyakori	fényigényes	mérsékelt melegigényes	vízigényes / mészkerülő, gazdag tápanyagtartalmú talajigényű
18	<i>Salix alba</i>	fehér fűz	100-1 20	30	15	síkvidéki faj, alföldjeinken gyakori	fényigényes	melegigényes	vízigényes / mészkedvelő, gazdag tápanyagtartalmú
19	<i>Salix caprea</i>	kecskefűz	60	10	3	dombvidéki – középhegységi faj	fényigényes	közepes hőigényű	vízigényes / mészmentes, savanyú kémhatású alacsony tápanyagtartalmú talajon is megélnek
20	<i>Sorbus aria</i>	lisztes berkenye	100-1 50	15	5	középhegységi faj, Északi- és	fényigényes	melegigényes	vízigényes / mészkedvelő, gazdag tápanyagtartalmú

						Dunántúli-középhegység, Soproni-dombvidék, Kőszegi-hegység			
21	<i>Sorbus aucuparia</i>	madár-berkenye	80	10	3	középhegységi – magashegységi faj	fényigényes	hidegtűrő	közepes vízigény / savanyú kémhatású, de tápanyagban gazdag talajigényű
22	<i>Sorbus torminalis</i>	barkóca berkenye	110	15-20	5	dombvidéki – középhegységi faj	mérsékelt árnytűrő	melegigényes	vízigényes, bár átmeneti szárazságot tűri / mészkedvelő, közepes tápanyagigényű
23	<i>Taxus baccata</i>	tiszafa	500-1 000	10	3	középhegységi faj, Bükk, Bakony	árnytűrő	közepes hőigényű	közepes vízigényű / mészkedvelő, de talajra igénytelen
24	<i>Tilia cordata</i>	kislevelű hárs	200-3 00	30	10-15	dombvidéki – középhegységi faj	árnytűrő	közepes hőigényű	közepes vízigényű / mészkedvelő, magasabb tápanyagtartalmú talajigényű, de sózást nem viseli jól
25	<i>Tilia platyphyllos</i>	nagylevelű hárs	500-1 000	30	10-15	dombvidéki – középhegységi faj, Északi- és Dunántúli-középhegys ég, Dél-Dunántúl	mérsékelt árnytűrő	közepes hőigényű	közepes vízigényű / mészkedvelő, közepes, vagy magas tápanyagtartalmú talajigényű
26	<i>Ulmus minor</i>	mezei szil	200-3 00	30	10-15	sík vidéki (– dombvidéki) faj, alföldjeinken általánosan elterjedt	árnytűrő	melegigényes	közepes vízigényű / lúgos, tápanyagban gazdag talajigényű, sótűrő

Irodalom:

Dr. Bartha Dénes: Magyarország fa- és cserjefajai

(https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_521_Magyarország_fa_es_cserjefajai/ch02s05.htm)

<https://citygreen.hu/lombhullato-fak-cserjek/>

<http://ngt-erdeszet.efc.hu/>

Ültethető kertészeti fafajok és kisebb, faméretű cserjék listája

A lista még nem végleges, a November 9.-ei ültetéshez szeretne támpontot adni.

A végleges lista jövőre fog elkészülni, hiszen számtalan szempontot kell figyelembe venni.

A fa és cserjefajok, fajták kiválasztásának fő szempontjai kertészeti szemmel a szélsőséges időjárás tűrése, valamint a növényi károsítókkal szembeni minél nagyobb rezisztencia, tolerancia volt, főleg, hogy ezek a növények nagyrészt saját tulajdonú területekre, illetve, ahol ezt megengedik, közterületre fognak kerülni. A listában olyan fajok, fajták szerepelnek, amelyek hazai faiskolákban kaphatóak és amelyek szerepelnek a 2018-as közterületi sorfák jegyzékében.

A fa és cserjefajok esetében általában az alap fajokat ajánljuk, kivéve abban az esetben, ha egy adott fa vagy cserjefaj fajtája jobban megfelel a kívánalmaknak. A fajták neve mindig idézőjelben szerepel a fajnév mögött.

A nagyon ajánlott (**) fajok, fajták rendkívül ellenállóak, gyakorlatban tapasztalt az ellenállóságuk az időjárással, termőhellyel és a károsítókkal szemben. Az eredést követő 3.-ik évtől gyakorlatilag problémamentesen nevelhetőek.

Megadtuk a fa és cserjefajok estében a korona méretét és alakját, a talaj kémhatása (pH) és a károsítók iránti érzékenységet, a hőmérséklet, fény és vízigényt.

Korona magassága és szélessége: a kifejlett növény magassága és szélessége méterben

Lombkorona alakja: oszlopos, gömb, kúp, szabálytalan. Amennyiben két alak van, az első a fiatalkori, a második az idősebb kori alak

Elterjedés: Őshonos, idegenhonos

Fényigény: fényigényes (napos), félárnyékos, fényigényes

Hőmérséklet: melegigényes, fagyérzékeny, hidegtűrő, fagyűrő

Vízigény: szárazságtűrő, közepes-közepesen vízigényes, vízigényes

Talaj kémhatása: pH 7- semleges, pH 7 alatti: savanyú (mészérzékeny, mészkerülő), pH 7: feletti lúgos (mészkedvelő), kémhatásra nem érzékeny

Növényvédelem: 1: eddig nem kellett kezelni 2: valószínűleg kezelni kell 3: biztosan kezelni kell

*ajánlott **nagyon ajánlott

FAFAJOK (LOMBOS ÉS TŰLEVELŰ)

	Latin név	Magyar név	Korona magasság (m)	Korona szélesség (m)	Korona alakja	Elterjedés	Fényigény	Hőmérséklet	Vízigény/talaj típus, kémhatás	Növény-védelem
1.	<i>Ginkgo biloba</i> **	Páfrányfenyő	15-25	20	kúp	idegenhonos	fényigényes	fagyűrő	szárazságtűrő/nem érzékeny	1
2.	<i>Prunus serrulata</i> 'Kansan' **	Japán díszcseresznye	8-9	10	kúp	idegenhonos	fényigényes	fagyűrő	szárazságtűrő/nem érzékeny	1
3.	<i>Carpinus betulus</i> 'Fastigiata'	Oszlopos gyertyán	10-12	5	kúp/oszlopos	idegenhonos	árnyéktűrő	fagyűrő	közepes/nem érzékeny	1
4.	<i>Alnus cordata</i>	Szívlevelű/olasz éger	10-15	6-9	kúp	idegenhonos	fényigényes/ félárnyékos	fagyűrő	vízigényes/homokos agyagos, enyhén savanyú	1
5.	<i>Corylus colurna</i>	Törökmogyoró	15-20	8	kúp	idegenhonos	fényigényes	fagyűrő	közepes/nem érzékeny	1

6.	<i>Liriodendron tulipifera</i>	Amerikai tulipánfa	18-27	20	kúp/szabálytalan	idegenhonos	fényigényes/ félárnyékos	fagytűrő	közepes/semleges, enyhén savanyú	2
7.	<i>Liriodendron tulipifera</i> 'Fastigiata'	Oszlopos amerikai tulipánfa	18-25	3	oszlopos	idegenhonos	fényigényes/ félárnyékos	fagytűrő	közepes/semleges, enyhén savanyú	2
7.	<i>Koelreuteria paniculata</i> **	Bugás csörgőfa	6-10	6	gömb/ szabálytalan	idegenhonos	fényigényes	fagytűrő	szárazságtűrő/nem érzékeny	1
8.	<i>Koelreuteria paniculata</i> 'Fastigiata'**	Oszlopos bugás csörgőfa	6-8	4	oszlopos	idegenhonos	fényigényes	fagytűrő	szárazságtűrő/nem érzékeny	1
9.	<i>Liquidambar styraciflua</i>	Amerikai ámbrafa	15-20	10-12	kúp	idegenhonos	fényigényes	fagytűrő	közepes/mészkerülő	1
10	<i>Magnolia kobus</i>	Japán liliomfa	7-10	7-10	kúp/szabálytalan	idegenhonos	fényigényes/ félárnyékos	fagytűrő	közepes/mészérzékeny	1
11	<i>Magnolia soulangeana</i>	Nagyvirágú liliomfa	3-5	3-5	kúp/szabálytalan	idegenhonos	fényigényes/ félárnyékos	fagytűrő	közepes/mészkerülő	1
12	<i>Ostrya carpinifolia</i>	Komló-gyertyán	12-15	9-12	gömb	idegenhonos	fényigényes/ félárnyékos	fagytűrő	közepes/nem érzékeny	1
13	<i>Parrotia persica</i>	Perzsa varázsfa	6-12	6-9	szabálytalan	idegenhonos	fényigényes	fagytűrő	közepes/nem érzékeny	1
14	<i>Zelkova serrata</i> 'Green Vase'	Japán gyertyánszil	15-20	9-10	kúp	idegenhonos	fényigényes	fagytűrő	közepes/nem érzékeny	1

CSERJEFAJOK

	Latin név	Magyar név	Korona magasság (m)	Korona szélesség (m)	Korona alakja	Elterjedés	Fényigény	Hőmérséklet	Vízigény/talaj típus, kémhatás	Növény-védelem
1.	<i>Cotinus coggygria</i> **	Cserszömörce		4	szabálytalan	Őshonos	fényigényes	fagytűrő	szárazságtűrő/mészkedvelő	1

Irodalom:

Dr. Bartha Dénes: Magyarország fa- és cserjefajai

(https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_521_Magyarország_fa_es_cserjefajai/ch02s05.htm)

Botanikaland, <http://www.botanikaland.hu/>

Közterületi Sorfák Jegyzéke 2018., Magyar Díszkertészek Szövetsége

Alsótekeresi Faiskola, <https://www.altekfa.hu>

Angol Királyi Kertészeti Társaság, <https://www.rhs.org.uk>